

Něco o náladě, zejména „blbé“ [2002]

(určen pro příspěvek do v Písku, 2002)

00

Téma jsem nezvolil, proto musím vyjasnit některé termíny – možná, že jim rozumím jinak. Na prvním místě si musíme udělat jasno o významu „nálad“ a naladění v lidském životě individuálním i společenském. Mám za to, že tam si snad docela dobře porozumíme. Obtížnější to asi bude, až se pokusím vyjasnit, co to znamená „pozitivní“ (zejména ve spojení s „myšlením“). Mám totiž v úmyslu vám přiblížit něco z toho, co jsem se naučil od Patočky, přesněji z jeho úvah o tzv. negativním platonismu.

01

Všichni víme, jak to vypadá, když máme dobrou náladu nebo naopak špatnou náladu. Známe to z vlastní zkušenosti. Ale mít s něčím zkušenost ještě zdaleka neznamená tomu rozumět. Vždyť někdy máme dobrou náladu a ani nevíme proč; říkáme – většinou o někom jiném – že se „dobře vyspal“. Jindy máme dobrou náladu, když se nám něco podaří – anebo máme špatnou, zkaženou náladu, když se něco nezdařilo. Víme tedy také ze zkušenosti -, že se naše nálada může vlivem okolností měnit. Na druhé straně – zase ze zkušenosti – víme, že když máme špatnou náladu, nic se nám nedaří, opouští nás chuť i vůle v tom pokračovat a nejraději to odložíme na jindy, pokud ne nadobro. Ovšem když máme nějaký neodkladný úkol, víme, že něco opravdu musíme udělat, tak se do toho pustíme, i když na to zrovna náladu nemáme.

02

Víme tedy, že s dobrou náladou toho uděláme víc a lépe, než když jsme nenaladěni. A zároveň víme, že na nálady nesmíme nikdy moc dát, zejména že si třeba nemůžeme dovolit některé věci odkládat, i když na ně nejsme právě naladěni. Nálady jsou v našem běžném životě významné, ale nesmíme se jimi nechat ovládat. Zvláště pro některá povolání platí, že druhým lidem přece není nic do toho, máme-li nebo nemáme-li náladu dělat svou práci: prodavač bez nálady odpuzuje zákazníky, v pracovním kolektivu je špatná nálada nakažlivá a brzdí práci, atd. Na druhé straně špatně rozvržená práce se asi nebude lépe dařit, když se budeme povzbuzovat k dobré náladě. A tzv. pozitivní myšlení (chápané jako myšlení s dobrou náladou) může být dokonce nebezpečné, když nám pomáhá nevidět nesnáze a úskalí, ba dokonce problematické stránky našeho podnikání, ať už individuálního nebo – a to je zvláště nebezpečné – nějakého společného úsilí.

03

Tak to tedy platí o náladě a náladách v soukromém životě a v případě individuálních vztahů mezi lidmi, i když nejsou zcela privátní, ale týkají se třeba vztahů v zaměstnání nebo v obchodě apod. A jak to je s celkovou náladou ve společnosti? Víme, jak jednou prezident Havel citoval už tehdy dost obíhajícím výraz „blbá nálada“, na kterou různí politikové různě reagovali, většinou s ostnem proti prezidentovi. To nás teď v detailech nebude zajímat, ale připomeneme si dvojí věc. Především je záležitostí politikovy schopnosti zůstat v kontaktu se společenskou skutečností, že si eventuelní „blbé nálady“ povšimne, že se netváří, jako by nic takového neexistovalo. Míval jsem v šedesátých letech zvyk pozorovat „náladu“ lidí při májových průvodech; ujišťuji vás, že to bývalo velmi poučné; jednou jsem s jistým uspokojením zjistil, že také prof. Souček chodíval zprvu s fakultou, pak se nějak ztratil mezi přihlížející a pozoroval tváře pochodujících. Jeho

důvody byly mnohem sociologičtější než moje. Já jsem se svými přáteli patřil k lidem, kteří do poměrně pomalých, ale po několik let stále přetrvávajících změn k lepšímu, jak se nám to jevílo, vkládal dost nadějí. A tak jsem vždycky konfrontoval své chápání situace s tím, jak se to jevílo nebo nejevílo v tvářích lidí v průvodu. Je zvláštní, že na většině lidí to tehdy dlouho nebylo vůbec znát. Mám tedy jistý trénink; a mohu vás ujistit, že často při občasných cestách po Praze ještě dnes hodně pozoruji tváře kolemjdoucích, i když nejde už o průvod. Zkuste to sami – zvláště v Praze lidé vypadají velmi nespokojeně, např. mnohem nespokojeněji než tady v Písku.

Nálada blbá, Grigorij Mesežnikov, 2002

Mosty: Další vývoj teda závisí od toho, jako budú občania spokojní s prácou práve začínajúcej koalície?

Mesežnikov: Ešte pred rokom sa tu predpovedali katastrofické scenáre, dnes je situácia úplne jiná. Blbá nálada bola viac pózou, než reálne prežívaným stavom. Bola to mediálne živená póza, ktorá zásadným spôsobom neovplyvnila voličské rozhodnutie.

(Blbá nálada bola jen pózou, rozhovor, in: Mosty č. 41, 8. 10. 2002, str. 2.)